

Kolhuitta kouluun -liikenneturvallisuusrastit

KOLHUITTA KOULUUN

Tähän on koottu vuosiluokkien 0-6 liikenneopetukseen soveltuvia liikenneturvallisuusrasteja. Liikennerastien kuvauksissa on ohjeet toteutukseen eri luokka-asteilla. Ideat voi ottaa sellaisenaan käyttöön tai räätälöidä koulun koon, sijainnin ja muiden tarpeiden mukaan. Rastit voi toteuttaa yksittäin tai koota niistä esimerkiksi liikenneturvallisuusaiheisen tapahtumapäivän.

Piilossa pimeässä - rastilla	oppilaat huomaavat konkreettisesti, miten tärkeä turvavaruste heijastin on pimeään aikaan ja miten heijastin toimii.
Merkkinä liikenteessä -rastilla	opitaan oikeaa toimintaa eri liikennemerkkien kohdalla.
Tienkäyttäjänä liikenteessä -rastilla	yhdistetään monia liikkumisen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä (turvalaitteet, turvallinen reittivalinta, liikennesäännöt ja turvalliset toimintatavat)
Pyörällä liikenteessä -rastilla	kysytään mikä on pyöräilijän paikka liikenteessä erilaisissa liikenneympäristöissä. Lisäksi pohditaan muun liikenteen huomioimista pyöräiltäessä.
Polkupyörän varusteet -rastilla	katsastetaan pyörän varusteet ja keskustellaan siitä, miksi pyörän huoltoa ei kannata laiminlyödä.
Polkupyöräilijän kypärä -rastilla	keskustellaan pyöräilykypärän ominaisuuksista, sen suojaavasta vaikutuksesta ja oikeasti käytöstä. Pohditaan myös sitä, miksi kypärää käytetään ja miksi sitä ei käytetä.
Polkupyörä hallinnassa -rastilla	opetellaan polkupyörän hallintaa ja suoritetaan polkupyöräilyn ajotaitorata.
Liikennettä tarkkailemassa -rastilla	tarkkaillaan turvalaitteiden käyttöä.
Muistatko vai juoksetko -rasti	yhdistää liikunnan ja muistin sekä päättelyn kehittämisen.
Tunne vaaranpaikat -rastilla	Kartoitetaan vaarallisia paikkoja lasten omasta liikkumisympäristöstä ja pohditaan ratkaisuja

Liikenneturvallisuusrastit on alun perin tuotettu Oulun seudun kouluissa järjestettyä ”Kolhuitta kouluun” -tapahtumaa varten yhteistyössä Liikenneturvan, Oulun seudun liikenneturvallisuusyhteistyöryhmän, Kainuun kuntien ryhmän, Ramboll Finlandin ja Insinööritoimisto Liidea Oy:n kanssa.

PIILOSSA PIMEÄSSÄ

Opetettava asia:

Heijastintietous ja demonstraatio heijastimen näkymisestä pimeässä

Yleiskuvaus rastista:

Pimeään luokkahuoneeseen tai muuhun tilaan piilotetaan pehmoleluja, koulutarvikkeita tai muita esineitä, joihin osaan kiinnitetään ja osaan ei kiinnitetä heijastimia. Ryhmän tulee etsiä sovitussa ajassa (esimerkiksi 5 minuuttia) kaikki esineet taskulamppujen avulla. Etsimisen jälkeen ryhmä vastaa heijastinta koskeviin kysymyksiin.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Esi- ja alkuopetuksessa esineet ovat hyvin näkyvillä ja useimmissa on heijastin.

Kysymys: "Mikä auttaa sinua näkymään pimeässä?"

Vuosiluokilla 3-4 esineet ovat enemmän piilossa tai heijastimet on laitettu huonommin näkyviin kohtiin esineitä.

Kysymyksiä: "Mikä on heijastin ja miten se toimii?"

"Mikä on oikea paikka heijastimelle?"

Vuosiluokilla 5-6 vain harvassa esineessä on heijastin ja osa on sijoitettu huonosti näkyviin kohtiin.

Kysymyksiä: "Mikä on oikea paikka heijastimelle ja miksi?"

"Mitä syitä heijastimen käyttämättömyydelle on?"

"Miten heijastimen käyttöä voisi edistää?"

Tarvittavat materiaalit:

- Piilotettavia tavaroita, kuten pehmoleluja, koulutarvikkeita tai muita esineitä, joihin heijastimet kiinnitetään (voidaan pyytää oppilaita tuomaan mukanaan kotoa esimerkiksi suosikkipehmolelu)
- Erilaisia heijastimia 5-15 kpl (voidaan pyytää oppilaita tuomaan kotoa)
- Taskulamput ryhmälle

Muita huomioita:

Heijastimen paikan merkitystä voidaan havainnollistaa laittamalla heijastin pehmolelujen eri kohtiin (esimerkiksi mahan alle).

Isommille koululaisille voidaan demonstroida erilaisten heijastimien oikeellisuutta. esim. CE - merkitty asianmukainen heijastin näkyy paremmin kuin heijastimen ehtoja täyttämättömät heijastavat tuotteet, kuten esimerkiksi heijastavat pinssit.

Muut vaatimukset:

Rastin toteutus vaatii tilan, jonka saa pimeäksi.

Taustatietoa opettajalle Liikenneturvan internetsivuilta (<http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)

MERKKINÄ LIIKENTEESSÄ

Opetettava asia:

Turvalliset ja sääntöjen mukaiset toimintatavat liikennemerkkien ja -valojen kohdalla

Yleiskuvaus rastista:

Oppilasryhmästä yksi tai muutama oppilas toimii liikennemerkeinä ja loput liikenteessä kulkijoina. ”Liikennemerkkioppilaalla” on useita liikennemerkkejä, joita hän vaihtelee. Kun liikenteessä kulkeva oppilas lähestyy liikennemerkkioppilasta, tämä valitsee liikennemerkin ja nostaa sen näkyville. Liikenteessä kulkija kertoo mitä merkki tarkoittaa ja miten merkin kohdalla tulee toimia. Liikennemerkin nimen muistamista keskeisempää on osata omin sanoin selittää, miten merkki ohjaa tai määrää käyttäytymään. Opettaja voi toimia tehtävän aikana ”liikennepoliisina”. Yhdessä keskustellen voidaan käydä vielä läpi, mitä kaikkea merkin kohdalla on hyvä muistaa (esim. suojatiellä on aina itse varmistettava turvallisuutensa, ennen kuin lähtee ylittämään tietä) Liikennemerkkioppilaan vaihto voidaan sopia esimerkiksi niin, että kun merkin kohdalla osaa kertoa, miten merkin kohdalla tulee toimia, pääsee liikennemerkkioppilaaksi. Liikennemerkit voidaan kerrata alussa.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Esi- ja alkuopetuksessa käytettävät liikennemerkit: suojatie, liikennevalojen eri värit, jalkakäytävä, erilaiset kevyen liikenteen väylät

Vuosiluokilla 3-4 käytettävät merkit edellisten lisäksi esimerkiksi: stop -merkki, väistämisvelvollisuus, tasoristeys, kielletty ajosuunta

Vuosiluokilla 5-6 käytettävät merkit edellisten lisäksi esimerkiksi: jalankulku kielletty, polkupyörällä ja mopolla ajo kielletty, mopolla ajo kielletty, ajoneuvolla ajo kielletty

Muita huomioita:

Edellä on esitetty ehdotuksia käytettävistä liikennemerkeistä. Tehtävään kannattaa valita sellaisia liikennemerkkejä, joita lapset päivittäisessä liikkumisympäristössään kohtaavat.

Tarvittavat materiaalit:

- liitteessä olevat liikennemerkit (liikennemerkkejä voidaan myös luokan askartelutehtävän leikata ja liimata pahville sekä värittää, jos koululla ei ole väritulostinta)
(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)

Muut vaatimukset:

Rastin toteutukselle ei ole muita vaatimuksia

Lisää tulostettavia liikennemerkkejä Tiehallinnon internetsivuilta (<http://alk.tiehallinto.fi/www2/liikennemerkit/index.htm>)

Pahvisen liikennemerkkisarjan voi tilata Liikenneturvasta. (Katso: <http://www.liikenneturva.fi> ja Turvapuoti)

TIENKÄYTTÄJÄNÄ LIIKENTEESSÄ

Opetettava asia:

Liikennesäännöt, turvalaitteet ja turvallinen reitinvalinta

Yleiskuvaus rastista:

Esi- ja alkuopetuksen oppilaat etsivät turvallisen reitin koulumatkaa kulkevalle Kaisalle. Rastilla käytetään liitteen 1 mukaista tehtävälomaketta. Isommille oppilaille rasti on arvuuttelutehtävä, jossa pyritään tunnistamaan, mikä tienkäyttäjä on kyseessä.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Esi- ja alkuopetus

Oppilaille näytetään liitteen tilanne ja pyydetään heitä löytämään mahdollisimman turvallinen reitti kouluun. Mietitään yhdessä sitä, millaisia ovat turvalliset reitit.

Vuosiluokat 3-6:

Yksi oppilaista nostaa hatusta lapun, joka kertoo onko hän henkilöauton kuljettaja, pyöräilijä, rullaluistelija, jalankulkija, mopoilija, aikuinen henkilöauton matkustaja, turvaistuimessa henkilöautossa matkustava lapsi vai linja-automatkustaja. Muut oppilaat saavat kysyä häneltä kukin yhden kysymyksen liittyen liikenteessä kulkemiseen, sääntöihin tai turvavälineisiin, joilla yrittävät selvittää mikä oppilas on. Kysymyksiin on voitava vastata kyllä tai ei. Kysymyskierron jälkeen ryhmä tekee yhdessä päätöksen, mikä oppilas on. Arvuuttelun kohde vaihdetaan. Ryhmän tulee tietää kolme kulkijaa oikein, jotta rasti tulee suoritetuksi. Arvuutuksen jälkeen opettaja voisi käydä lyhyesti läpi kyseisen tienkäyttäjän turvallisuuteen vaikuttavia asioita. Taustatietoa löytyy mm. Liikenneturvan Internetistä Turvatieto-sivuilta.

Tarvittavat materiaalit:

Liitteessä 1 oleva liikennekuva esi- ja alkuopetukseen

Liitteen 2 mukaiset laput, joissa eri tienkäyttäjiä

(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)

Muut vaatimukset:

Rastin toteutukselle ei ole muita vaatimuksia

PYÖRÄLLÄ LIIKENTEESSÄ

Opetettava asia:

Polkupyörän paikka liikenteessä erilaisissa liikenneympäristöissä ja muun liikenteen huomiointi pyöräiltäessä

Yleiskuvaus rastista:

Aihe käsitellään esimerkiksi liitteenä olevien tehtävien avulla.

Soveltaminen eri luokka-asteille

Esi- ja alkuopetuksessa oppilaiden tehtävänä on kertoa, missä on pyöräilijän paikka. Kerrataan oppilaiden kanssa yhdessä keskustellen turvalliset paikat pyöräillä. Esi- ja alkuopetuksessa olevien oppilaiden on turvallisinta pyöräillä sellaisilla alueilla, missä kevyt liikenne ja autoliikenne eivät kohtaa.

Vuosiluokilla 3-6 tehtävänä oppilaiden tehtävänä on osata kertoa mikä on pyöräilijän paikka erilaisissa ympäristöissä. Pyöräilijän paikan osoittamisen lisäksi oppilaat perustelevat, miksi pyöräilijän paikka on osoitetun mukainen. Mitä muuta liikenteessä tulee huomioida ja miten kukin itse voi vaikuttaa omaan ja muiden turvallisuuteen?

Tehtävän suorittamiseen voidaan käyttää liitteenä olevia valmiita kuvaliitteitä. Esi- ja alkuopetuksessa voidaan käyttää pääasiassa kevyen liikenteen väylillä liikkumista käsitteleviä tehtävämonisteita (liitteet 1-4). Vuosiluokille 3.-6. sopivat lisäksi liitteiden 5 ja 6 tehtävät.

Tarvittavat materiaalit:

Liite 1

Liite 2

Liite 3

Liite 4

Liite 5

Liite 6

(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)

Vaihtoehtoisia toteutustapoja:

Jos ei haluta käyttää valmiita kuvia, voidaan kuvat piirtää itse ja pyöräilijät (ja jalankulkijat) oikeille paikoille. Tehtävässä voidaan hyödyntää myös Jalan ja pyörällä -esitystä ja Sääntövisaa.

Muut vaatimukset:

Rastin toteutukselle ei ole muita vaatimuksia.

POLKUPYÖRÄN VARUSTEET

Opetettava asia:

Polkupyörään kuuluvat turvavarusteet

Yleiskuvaus rastista:

Oppilaita pyydetään nimeämään polkupyörässä olevia turvalaitteita ja nimeämään varusteet liitteen mukaiselle lomakkeelle. Vaihtoehtoisesti tehtävä voidaan toteuttaa niin, että oppilaat tunnistavat pyörästä puuttuvat varusteet ulkona olevista pyöristä. Tunnistamisen voi suorittaa samalle liitteen mukaiselle lomakkeelle, tyhjälle paperille tai suullisesti opettajalle.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Periaatteessa sama rasti sopii samanlaisena kaikille luokka-asteille. Jos arvioidaan pyörien varusteita, voi vanhemmille oppilaille olla vähemmän varusteltuja pyöriä ja nuoremmille taas paremmin varusteltuja.

Tarvittavat materiaalit:

- Liite 1: lomake pyörän varusteiden nimeämiseen liitteessä
(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)
- Varusteiden tunnistamiseen 2-5 eri tavoin varusteltua polkupyörää

Muuta huomioitavaa:

Pyörien arviointi voi olla parempi suorittaa ulkona

Muut vaatimukset:

Rastin toteutukselle ei ole muita vaatimuksia.

POLKUPYÖRÄILIJÄN KYPÄRÄ

Opetettava asia:

Pyöräilykypärän käytön tärkeys ja kypärän suojaavat ominaisuudet
Kypärän oikea kiinnitys

Yleiskuvaus rastista:

Keskustellaan pyöräilykypärän käytöstä ja ominaisuuksia piirustustehtävän avulla. Pohditaan pyöräilykypärän käyttöön liittyviä ongelmia ja esteitä ja etsitään ratkaisuja niihin.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Esi- ja alkuopetus

Oppilaita pyydetään piirtämään oma tai jonkun perheenjäsenen kypärä. Jos kypärää ei ole, piirretään kypärä, joista itse tai kypärätön perheenjäsenen pitäisi. Harjoitellaan kypärän kiinnitystä oikean pyöräilykypärän avulla.

Vuosiluokat 3-4

Oppilaat värittävät hyvin liikenteessä näkyvän kypärän. Kerrataan kypärän oikea kiinnitystapa. Keskustellaan kypärän suojaavista ominaisuuksista.

Vuosiluokat 5-6

Oppilaat piirtävät ja värittävät hyvin liikenteessä näkyvän, turvallisen ja oikein kiinnitetyn kypärän. Oppilaita pyydetään listaamaan turvallisen kypärän ominaisuuksia. Pohditaan yhdessä syitä kypärän käyttämättömyyteen ja ratkaisuja ongelmaan.

Tarvittavat materiaalit:

- liitteessä on pyöräilykypärän reunaviivat 3-4 -luokkalaisten värittämistehtävää varten (Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)
- värikyniä

Muuta huomioitavaa:

Piirretyistä ja väritetyistä kuvista voidaan koota näyttely ja keskustella yhdessä opettajan johdolla pyöräilykypärän käytöstä, kypärän ominaisuuksista ja käyttämättä jättämisen syistä.

Muut vaatimukset:

Ei muita vaatimuksia

Taustatietoa opettajalle Liikenneturvan internetsivuilta (www.liikenneturva.fi). Sivuilla kerrotaan mm. kypärän oikeasta kiinnityksestä ja kypärän ominaisuuksista.

Kypärätesti

Tehtävässä kypärän suojaavuudesta voidaan tehdä näyttö kananmunan ja pienoiskypärän avulla. Kun pienoiskypärässä oleva kananmuna pudotetaan kovalle alustalle puolen metrin korkeudelta, se säilyy ehjänä. Kananmuna-koee toimii hyvänä käytännön esimerkkinä keskustelulle pyöräilykypärän suojaavasta vaikutuksesta. Pienoiskypäriä voi tilata Liikenneturvasta.

HALLITSEN AJONEUVONI

Opetettava asia:

Polkupyöräilyn taitojen ja pyörän hallinnan opettelu

Yleiskuvaus rastista:

Oppilaat suorittavat polkupyöräilyn ajotaitoradan

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Samaa taitorataa voidaan käyttää kaikille luokka-asteille. Radan vaikeusastetta voi säädellä jättämällä joidakin radan osia pois tai rataosuuksien etäisyyksiä muuttamalla. Opettajan on hyvä testata rata ennen kuin oppilaat suorittavat rahan.

Tarvittavat materiaalit:

Liitteessä on esitelty ohjeet taitoradan rakentamiseen. Radan rakentamiseen tarvittavat materiaalit tulevat ilmi ohjeistuksessa. Ohjeen mukaan rakennettu ajotaitorata on melko vaikea. Radan suhteita ja etäisyyksiä kannattaa testata ja säätää oppilaiden iän ja taitojen mukaan.

Muuta huomioitavaa:

Oppilailla tulee olla omat polkupyörät.

Muut vaatimukset:

Tehtävä on toteutettava ulkotiloissa.

LIKENNETTÄ TARKKAILEMASSA

Opetettava asia:

Turvavyön tai pyöräilykypärän tai heijastimen käytön tärkeys ja käyttömäärät oman havainnoinnin kautta

Yleiskuvaus rastista:

Oppilaat laskevat ohi ajavien ajoneuvojen määrän käyttäen tukkimiehen kirjanpitoa ja merkitsevät ylös kuinka monella ohi ajaneista kuljettajista oli turvavyö/pyöräilykypärä.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Esi- ja alkuopetus:

Jos ryhmä ei osaa vielä laskea, he voivat piirtää lomakkeeseen pallon aina kun ohi menee turvavyötä käyttämätön kuljettaja ja ruksin, kun kuljettaja käytti turvavyötä. Laskeminen voidaan tehdä yhdessä opettajan kanssa.

Vuosiluokat 3-4:

Oppilaat laskevat itsenäisesti turvavyötä käyttäneiden ja käyttämättömien ajoneuvojen kokonaismäärän.

Vuosiluokat 5-6:

Oppilaat laskevat autojen ja turvavyötä käyttävien lisäksi montako kuljettajista olisi naisia ja montako miehiä. Lasketaan nais- ja mieskuljettajien prosenttiosuudet ja turvavyötä käyttävien naisten ja miesten prosenttiosuudet.

Tarvittavat materiaalit:

- laskentaan käytettävä lomake on liitteenä
(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)
- kyniä

Muuta huomioitavaa:

Turvavyön käyttäjämäärien sijaan voidaan laskea esimerkiksi pyöräilykypärän tai heijastimen käyttäjämääriä, jos koulu sijaitsee kevyen liikenteen väylän lähellä. Ennen tehtävän suorittamista on hyvä kerrata seurattavan turvavälineen käytön tärkeys tai suorittaa rasti 6.

On hyvä jos tarkkailu myös johtaa johonkin. Voidaan esimerkiksi pohtia miksi turvalaitteita ei käytetä, mitä seurauksia käyttämättä jättämisestä voi olla jne. Mietitään myös keinoja, miten turvalaitteiden käyttöä voisi lisätä.

Muut vaatimukset:

Tehtävän toteuttaminen vaatii riittävän hitaasti ohiajavaa liikennettä ja turvallisen tarkkailupaikan.

MUISTATKO VAI JUOKSETKO

Opetettava asia:

Tehtävä yhdistää liikunnan ja muistin sekä päättelyn kehittämisen.

Yleiskuvaus rastista:

Rastia pitävästä opettajasta noin 30 metrin päähän on sijoitettu taulu, jossa on kuvia liikennemerkeistä. Oppilaat käyvät tutustumassa liikennemerkkeihin ja juoksevat opettajan luo. Opettaja esittää ryhmälle kysymyksen jostakin liikennemerkeistä. Jos oppilaat eivät osaa/muista vastausta heidän palattava takaisin liikennemerkkien luo ja tarkistettava vastaus kuvasta. Oppilaiden vastattua esimerkiksi viiteen kysymykseen oikein ryhmä läpäisee rastin.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Oppilaiden osaamistason voi huomioida esitettävien kysymyksiä vaikeudessa. Vanhemmille voi esittää tarkempaa huomiointia vaativia kysymyksiä, kuten montako suojatien viivaa on suojatietä kuvaavassa liikennemerkeissä. Liikennemerkin ulkoasun lisäksi pyydetään oppilaita selittämään, miten liikennemerkin kohdalla tulee toimia.

Tarvittavat materiaalit:

- Liikennemerkkejä liitteessä
(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)

Muuta huomioitavaa:

Tehtävässä käytetyt liikennemerkit voidaan ensin askarrella yhdessä taustapahveille ja värittää, jos koululla ei ole väritulostinta.

Muut vaatimukset:

Riittävän iso tila, jotta oppilaat pystyvät liikkumaan. Joko liikuntasali tai rastin suorittaminen ulkona.

TUNNE VAARANPAIKAT

Opetettava asia:

Oman liikkumisympäristön vaarallisten liikennepaikkojen ja pulmallisten tilanteiden kartoittaminen ja ratkaisujen pohtiminen

Yleiskuvaus rastista:

Oppilaat kartoittavat piirtämällä tai lomakkeen avulla vaaralliset ja hankalat paikat omalta koulutieltään. Ratkaisujen pohtiminen.

Soveltaminen eri luokka-asteille:

Esi- ja alkuopetuksessa:

Pyydetään oppilaita piirtämään omalta koulutieltä vaarallinen paikka tai tilanne. Mietitään yhdessä, miten omalla toiminnallaan voi vaikuttaa turvallisuuteensa kyseisessä paikassa.

Vuosiluokat 3-4:

Arvioidaan oman koulumatkan vaaranpaikat, mietitään parannusehdotuksia ja laaditaan toimintaohjeita itselle käyttäen liitteessä olevaa lomaketta.

Vuosiluokat 5-6:

Arvioidaan oman koulumatkan vaaranpaikat, mietitään parannusehdotuksia ja laaditaan toimintaohjeita itselle käyttäen liitteessä olevaa lomaketta. Saatuja tuloksia voidaan työstää edelleen esimerkiksi laatimalla omaa paikallista oppimateriaalia, laatimalla aloite ympäristön turvallisuuden parantamiseksi ja tiedottamalla oppilaiden vanhemmille ja paikallisille tiedotusvälineille oppilaiden vaarallisiksi kokemista paikoista.

Tarvittavat materiaalit:

- värikyniä piirtämiseen
- kartoitukseen käytettävä lomake on liitteessä
(Katso: <http://www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/index.php>)

Muuta huomioitavaa:

Kartoituksen toteuttamista helpottaa, jos apuna voidaan käyttää koulupiirin karttaa.

Jos tiedossa on jo jokin selkeä ongelmakohta tai -asia, voidaan ongelmien kartoittamisen sijaan keskittyä miettimään tai vaikkapa piirtämään ratkaisuja ongelmaan.

Muut vaatimukset:

Ei muita vaatimuksia

Taustatietoa opettajalle:

Liikenneturvan maksuttomassa Turvaa lapsen koulutie -aineistossa on vinkkejä ja lomakkeita vaaranpaikkakartoituksen toteutukseen. (Katso: <http://www.liikenneturva.fi> ja Turvapuoti)